

ТВОРБА РЕЧИ И ЊЕНИ РЕСУРСИ
У СЛОВЕНСКИМ ЈЕЗИЦИМА

Зборник радова са четрнаесте међународне научне конференције
Комисије за творбу речи при Међународном комитету слависта

ТВОРБА РЕЧИ И ЊЕНИ РЕСУРСИ У СЛОВЕНСКИМ ЈЕЗИЦИМА

Зборник радова са четрнаесте међународне научне конференције
Комисије за творбу речи при Међународном комитету слависта

Уређивачки одбор:

Проф. др Божо Ћорић (Србија), проф. др Рајна Драгићевић (Србија),
проф. др Александар А. Лукашанец (Белорусија), проф. др Предраг Пипер
(Србија), проф. др Елена И. Корјаковцева (Пољска), проф. др Бранко Тошовић
(Аустрија), проф. др Јежи Сјероћук (Пољска), проф. др Живојин Станојчић
(Србија), проф. др Даринка Гортан-Премк (Србија)

Извршни уредници:

БОЖО ЋОРИЋ И РАЈНА ДРАГИЋЕВИЋ

Главни уредник:

РАЈНА ДРАГИЋЕВИЋ

Филолошки факултет
Београд
2012

Издавачи:

Филолошки факултет Универзитета у Београду
Студентски трг 3, Београд
Чигоја штампа

За издаваче:

Проф. др Александра Вранеш
Жарко Чигоја

Рецензенти:

Александар Александрович Лукашанец (Аляксандр Аляксандравіч Лукашанец), доктор филолошких наука, професор, члан НАН Белорусије, директор Института за белоруски језик и књижевност НАН Белорусије, председник Међународног славистичког комитета, Минск, Белорусија

Предраг Пипер, доктор филолошких наука, професор Филолошког факултета Универзитета у Београду, члан Српске академије наука и уметности, Србија

Јежи Сјероћук (Jerzy Sieroćuk), доктор филолошких наука, професор, Институт пољске филологије Универзитета Адам Мицкијевич, Познањ, Пољска

Живојин Станојчић, доктор филолошких наука, професор Филолошког факултета Универзитета у Београду, Србија

Идејно решење корица:

Дарко Ћорић

Лектура и коректура:

аутори радова и уредници Зборника

Припрема за штампу:

Чигоја штампа

Штампа:

Чигоја штампа

Тираж:

400 примерака

Организациони одбор конференције:

Проф. др Божо Ћорић (Србија), проф. др Рајна Драгићевић (Србија), проф. др Александра Вранеш (Србија), академик Александар Александрович Лукашанец (Белорусија), проф. др Елена И. Корјаковцева (Пољска), проф. др Јежи Сјероћук (Пољска), проф. др Елена В. Петрухина (Русија), проф. др Бранко Тошовић (Аустрија), проф. др Јохан Реке (Немачка), проф. др Даринка Гортан-Премк (Србија), проф. др Љиљана Суботић (Србија), Јасмина Нинков (Србија)

Штампање зборника финансирани су Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије и Филолошки факултет Универзитета у Београду.

*Памяти
Елены Андреевны Земской посвящается*

САДРЖАЈ

Уводна реч.....	13
Рајна Драгићевић Елена Андрејевна Земска (1926–2012)	17
Ольга П. Ермакова Памяти Е.А. Земской	18

РАДОВИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ ЗА ТВОРБУ РЕЧИ МКС

Цветанка Д. Аврамова (София) Собствените имена како ресурс за образување на нови думи в сввременниот български книжовен език	21
Лидија Аризанковска (Скопје) Зборобразувањето и неговите ресурси во македонскиот јазик (со осврт на дериватите со субјективна оценка како дел од основниот лексички фонд на македонскиот јазик).....	33
Юлија М. Балтова (София) За така наречените „неокласицизми“ како ресурс в сввременното словообразување	43
Krystyna Waszakowa (Warszawa) Kognitywno-komunikatywna funkcja motywacji słowotwórczej	53
Валентина Н. Виноградова (Москва) Лексико-семантичките и формалните особености функционирањата словообразователните категории в поэтичките текстове	65
Рајна М. Драгићевић (Београд) Творбено-семантичка анализа десупстантивних предлога у српском језику	73
Ольга П. Ермакова (Калуга) Конверсия и синхрония	89
Євгенія А. Карпіловська (Київ) Активни ресурси сучасногo украинскогo словотворення	97

Лариса П. Кислюк (Київ)	
Диференцијација словотворчих ресурсів у сучасній українській номінації	109
Krystyna Kleszczowa (Katowice)	
Wyrażenia przymiolkowe w polskiej derywacji	121
Ніна Ф. Клименко (Київ)	
Оновлення словотворчих ресурсів як наслідок семантичної інтерференції мов.....	131
Елена И. Коряковцева (Siedlce)	
Об экспрессивном потенциале словообразовательных средств	141
Аляксандр А. Лукашанец (Мінск)	
Nomina agentis у сучаснай беларускай мове: словаўтваральны патэнцыял і тэндэнцыі развіцця	153
Елена Г. Лукашанец (Минск)	
Русское словообразование в зеркале интернет-коммуникации	167
Swetlana Mengel, Elena Plaksina (Halle)	
Интерференция словообразовательных механизмов в языковых системах билингвов (на примере русского в диаспоре и языков-партнёров)	177
Игорь Г. Милославский (Москва)	
Изменение сочетаемостных и парадигматических свойств русских глаголов как следствие их модификационной деривации	193
Alicja Nagórko (Berlin)	
Słowotwórczy potencjał sakronimów (w polskim, słowackim, czeskim i niemieckim)	201
Галина П. Нецименко (Москва)	
Феномен «перескока» деривационной фазы в ряду проявлений словообразовательной динамики в славянских языках.....	215
Алексей В. Никитевич (Гродно)	
Деривационные объединения в составе диалектных подсистем близкородственных языков	235
Геннадий А. Николаев (Казань)	
Универбаты и субстантиваты в истории русского словообразования.....	245
Martin Ološtiak (Prešov)	
O projekte Komplexné spracovanie slovotvorby súčasnej slovenčiny.....	255
Елена В. Петрухина (Москва)	
Использование словообразовательных ресурсов церковнославянского языка в современном русском языке (в сопоставлении с сербским языком)	271

Василка Радева (София)	
Роля на сравнението при изграждане на словообразователното значение	289
Jochen Raecke (Tübingen)	
Zur Wortbildung in den slawischen Sprachen: Zu ihrem Stand, ihren Ressourcen und ihrem nur scheinbar verlorenen Gegenstand	299
Zofia Rudnik-Karwatowa (Polska)	
Rola słowotwórstwa w słowiańskiej terminologii językoznawczej (na materiale języka polskiego, czeskiego i rosyjskiego)	311
Людвиг Селимски (Катовице)	
Турски елементи в българското словообразуване	319
Jerzy Sierociuk (Poznań)	
Specyfika słowotwórstwa gwarowego w świetle danych korpusowych	331
Irena Stramljič Breznik (Maribor)	
Medmeti kot besedotvorni potencial sovenščine	341
Branko Tošović (Graz)	
Tvorbeni purizam	353
Божо Б. Ђорџић (Београд)	
О дериватима са значењем <i>производа животињског порекла</i> у српском језику	367
Игорь С. Улуханов (Москва)	
Словообразование посредством замены морфем	387
Зинаида А. Харитончик (Минск)	
Концептуальная природа лексического значения, или к истокам номинативных ресурсов языка	399
Amela Šehović (Sarajevo)	
Univerbacija u bosanskom jeziku	407
Barbara Štebih Golub (Zagreb)	
Okazionalizmi u hrvatskome publicističkom stilu	419

РАДОВИ СПОЉНИХ УЧЕСНИКА КОНФЕРЕНЦИЈЕ

Милан С. Ајџановић (Нови Сад)	
Деривациони потенцијал географских термина страног порекла	437
Миљивој Б. Алановић (Нови Сад)	
Каузативно-манипулативни глаголи: деривационо мотивисане семантичке и аргументне варијације	453

Исидора Г. Бјелаковић (Нови Сад) Именичке сложенице у предстандардној фази развоја српског језика (географска терминологија).....	469
Вељко Ж. Брборић (Београд) Творба речи и правопис – писање сложених детерминативних формација са првом страном компонентом.....	485
Драгана Д. Вељковић Станковић (Београд) Когнитивни аспекти деминуције глагола у српском језику.....	497
Душко М. Витас, Цветана Ј. Крстев (Београд) Творбени обрасци у електронском речнику српског језика.....	515
Душанка С. Вујовић (Нови Сад) Префиксални творбени обрасци глагола кретања.....	527
Снежана П. Вучковић (Београд) Структурно-семантичка творбена реконструкција старосрпских топонима.....	535
Цветелина Георгиева (Софија) Видове класификации на активните препозитивни форманти в бългaрското именно словообразуване.....	545
Даринка С. Горган-Премк (Београд) О наредним задацима српске дериватологије из угла једног лексикографа.....	555
Јелена Р. Јовановић Симић (Београд) Творбено-структурне и стилске особености изведеница са формантом <i>-ки</i>	561
Душка Б. Кликовац (Београд) О семантици глаголског префикса <i>уз-</i>	573
Верица Д. Копривица (Београд) Лексичкосемантичке групе као полазиште за конфронтациону анализу деривационих система два словенска језика.....	601
Ивана В. Лазић-Коњик (Београд) Семантичко-деривациони потенцијал речи у откривању лексичких и културалних конотација (на примеру концепта <i>живот</i>).....	609
Биљана Марић (Београд) Синтаксичка деривација: мост између творбе речи и синтаксе (у руском језику у поређењу са српским).....	623
Радмило Н. Маројевић (Београд) Српски и словенски нулти суфикс.....	637
Јелка И. Матијашевић (Нови Сад) Типови међујезичких еквивалената.....	653

Александар М. Милановић (Београд) Стилски аспекти творбе тзв. императивних сложеница у српској романтичарској поезији	663
Љиљана Недељков (Нови Сад) Место вишечланих лексичких јединица у лексикону и граматицама српског језика.....	675
Ана Б. Пејановић (Никшић) Фразеолошке јединице као мотиватор у творбеном процесу	689
Првослав Т. Радић (Београд) О једном творбеном балканизму у српском језику (глаголски суфикс <i>-оса</i> : порекло и распрострањеност).....	701
Стана Ристић (Београд) Улога творбе у концептуализацији појма ВИЂЕЊЕ у језичкој слици света српског народа	711
Радоје Д. Симић (Београд) Један проблем са ивице творбеног система српског – форме са спојеном цртом (/цртицом)	727
Ивана П. Ђелић (Нови Сад) Семантички потенцијал деривационих гнезда именица интелектуалних својстава.....	737
Гордана Штасни (Нови Сад) Утицај семантичког садржаја на деривацију глагола физиолошких стања и процеса	745
Гордана Штрбац (Нови Сад) Деривациони потенцијал афективних глагола	757

ИВАНА В. ЛАЗИЋ-КОЊИК*

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ, БЕОГРАД, СРБИЈА

СЕМАНТИЧКО-ДЕРИВАЦИОНИ ПОТЕНЦИЈАЛ РЕЧИ У ОТКРИВАЊУ ЛЕКСИЧКИХ И КУЛТУРАЛНИХ КОНОТАЦИЈА (на примеру концепта *живот*)**

Сажетак. На примеру речи-појма живот показује се улога семантичких и творбених деривата у откривању неких лексичких и културалних конотација основног назива у језичком сазнању носилаца српског језика, које нису на довољно кохерентан начин представљене у речничким дефиницијама, а важне су са становишта концептуализације датог појма, установљавала укупног семантичког обима и начина функционисања у конкретним текстовима, тј. језику.

Кључне речи: живот, постојање, семантичко-деривационо гнездо, творбени деривати, концепт, језичка слика света, конотација, култура, српски језик.

1. На основу анализе семантичко-деривационог гнезда са значењем 'живот', представиће се неке лексичке и културалне конотације речи-концепта живот, које су се усталиле у колективној свести носилаца српског језика и језичкој слици овог појма, а лексикографске дефиниције их по правилу недовољно узимају у обзир.

1.1. Лингвистичка истраживања когнитивне и лингвокултуролошке (етнолингвистичке) оријентације показала су да је за проучавање укупног семантичког богатства неке речи и реконструкцију језичко-културалне слике света, тј. њених фрагмената (појмова, концепата), неопходно узимати у обзир различите типове података свих нивоа или подсистема језика (Бартмињски 2011: 48). Значајну улогу у том смислу свакако има анализа творбених деривата и других парадигматских односа, будући да се на тај начин откривају извесне скривене лексичке и прагматичке компоненте, које се другим видовима анализа не могу препознати у довољној мери, или се уопште не могу открити.

1.2. Истраживање ће бити засновано на лексикографском материјалу представљеном у *Семантичко-деривационом речнику*, св. 2 (СДР2) под одредницом *жив* и на корпусу два речника савременог српског језика, *Речника српскохрват-*

* e-mail: ivana.konjik@gmail.com

** Рад је настао у оквиру пројекта 178009 *Лингвистичка истраживања савременог српског књижевног језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, који у целини финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

ског књижевног и народног језика САНУ (РСАНУ) и Речника српскохрватскога књижевног језика (РМС6), за лексему *живот* и лексичке јединице њеног творбеног гнезда.

1.3. У истраживању ће се поћи од схватања израженог у бројним радовима когнитивнолингвистичке оријентације о синкретизму појмова живот и смрт, њиховој међусобној супротстављености и уклопљености у систем бинарних опозиција у језику (исп. нпр. Павловић 2004: 15–29 и 64–69; Джиан Пинг и др. 2010: 114 и 118; Талицкаја 2011: 5; о бинарним опозицијама у језику писали су В. В. Иванов и В. Н. Топоров, Н. И. Толстој).

2. Покушаћемо да покажемо на који начин семантички и творбени деривати лексеме *живот* преузимају и откривају неке скривене конотације основног назива и укажемо на оне елементе у концептуализацији њеног значења који откривају специфичности културе носилаца српског језика. Разлог интересовања баш за ову лексему лежи у чињеници да припада апстрактним именицама тзв. културалним концептима, којима се именују основне егзистенцијалне категорије, као што су мајка, дом, породица, земља, народ (Бартмињски 2011: 195), и уједно кругу појмова тзв. *indefinibilia* (појмови који се не могу дефинисати), што имплицира потешкоће приликом покушаја језичког идентификовања и лексикографског представљања.

2.1. Иако се концептуализација оваквих појмова заснива на универзалним компонентама знања о свету, њихово конституисање у сваком језику у вези је и са особеностима наивног поимања света, па су за укупно семантичко одређивање (више него за неке друге појмове), важне карактеристичне особине које им говорници српског језика субјективно приписују. Ове особине, као резултат субјективног доживљаја света од стране носилаца српског језика, друштвено су прихваћене и устаљене у језику и култури српског народа и одражавају национална схватања и вредности у складу са друштвено-историјским приликама и животним искуством заједнице (исп. Бартмињски 2011: 46).

3. Концепти живот и смрт нису били предмет детаљнијег истраживања у досадашњим србистичким лингвистичким истраживањима,¹ па ни језичка слика о овим појмовима с аспекта поимања носилаца српског језика није довољно проучена.

3.1. Појмови живот и смрт се у лингвистичкој литератури уобичајено посматрају заједно, као елементи једног бинарно структурираног концепта живот – смрт, у коме сваки елемент има своје значење и подједнак значај. Иако у појмовном смислу испољавају својство апсолутне супротстављености (означавају два супротна човекова стања, смрт представља негацију живота, тј. одсуство

¹ За разлику од неких других језика, нпр. руског, у којем су свестрано проучени (в. Павловић 2004; Ипанова 2005; Пименов и др. 2007; Лоскутова 2009; Джиан Пинг и др. 2010, као и бројни радови посвећени концептуализацији појмова живот и смрт у различитим врстама текстова у руском језику, нарочито у књижевно-поетском дискурсу). За српски језик, нама је једино познат рад *Живот и смрт у језику и култури (на руском и српском материјалу)* (Павловић 2004) и два необјављена рада: мастер *Концептуализација појмова ЖИВОТ и СМРТ у српском језику* (Ј. Јовановић) и рад предаг за Зборник са недавно одржаног научног скупа у Нишу *Вредности у концептуализацији речи живот и смрт говорника српског језика* (И. Лазић-Коњик и Ј. Милошевић).

живота), њихов међусобни однос толико је сложен, да их је некада веома тешко раздвојити. Живот и смрт су повезани узрочно-последичним односом почетка и краја; смрт означава крај живота или прекид живота, али у исто време и почетак неког новог живота или његовог новог облика,² па се мора посматрати и као исходно и као потоње (појмовно) подручје постојања субјекта у времену и простору. Овакво тумачење саобразно је филозофском схватању повезаности ове две категорије, као и различитим религијским и културним системима, а у српском језику је потврђено бројним примерима типа: *загробни живот, на живот и (на) смрт, кидисати своје животу, кидисати на свој живот, отргнути животом, раскинути са животом, смирити се животом, жив премрети, жив умрети, ни жив ни мртав, жив(и) мртавац* и др.³

4. Уобичајено је да концепти носе називе према лексичким јединицама које их садржински најадекватније представљају (*живот*), али је несумњиво да су у језику репрезентовани кроз читав низ лексема које улазе у одговарајућа творбена гнезда. Постојање творбено обележених форми у језику указује на њихов значај у језичкој свести говорника, будући да творбеној детерминацији подлежу оне особине појава из стварности које су по нечему важне за носиоце датог језика (Вендина 1998: 41). Како су садржаји концепата живот и смрт у непосредној вези са значењима одговарајућих лексичко-семантичких парадигми, анализа творбених деривата представља значајно средство у откривању и реконструкцији језичко-културалне слике предмета/појма који се истражује, тј. језичке слике света у целини.

4.1. Подаци из СДР2 показују да је творбено гнездо лексеме *живот* у српском језику веома разгранато (171 дериват, од тога 53 изведена деривата). Уочава се да су деривати по правилу у вези са изражавањем основног појма 'живот' и појава које се са њим доводе у везу.

5. Три лексеме у савременом српском језику имају централни статус по питању вербализације концепта живот. То су им. *живот*, гл. *живети* и пр. *жив*. Дефиниција речи *живот* у РСАНУ показује прилично богатство у навођењу значења,⁴ иако се не може превидети недостатак традиционалне лексикографске обраде по којој се значења дају у виду хијерархијске структуре и (прекомерно) рашчлањено, што не одговара стварном начину концептуализације појмова. Већина предочених значења су међусобно повезана и условљена, па се оваквим рашчлањавањем отежава реконструкција представе о датом појму, за коју су од значаја неке особине наведене тек у периферној зони значења или у примерима употребе датим после дефиниције.

² У традиционалној, обредној српској култури прелазак из једног ритуалног стања у друго представљан је симболички у виду смрти. Смрт се схватала као прелазни тренутак, моменат одвајања, када човек умире у једном животном статусу, да би се родио, тј. ступио у други.

³ У српском језику и лексеме *предживот* „пређашњи, претходни живот (у односу на садашњи)” и *заживот* „индив. оно што настаје после нечијег живота”, које су индикативне у погледу идеје постојања различитих (видова) живота.

⁴ У РСАНУ је издвојено 9 посебних значења са бројним подзначањима што укупно чини 23 представљене семантичке реализације.

У РСАНУ су издвојена следећа значења за лексему *живот*:⁵

(1₁) 'облик кретања и постојања материје као живог (за разлику од неживог)'; семе: 'кретање', 'постојање'

(1₂) 'живо биће, човек, људи'; семе: 'човек, живо биће'

(1₃) 'живост, кретање које стварају живи организми'; семе: 'кретање', 'брзина'

(2₁) 'биолошко постојање живог бића, временски период од рођења до смрти'; супр. смрт; семе: 'физиолошко постојање', 'функционисање', 'трајање'

(2₂) 'смисао постојања човека, суштина живљења: радост, срећа, уживање'; семе: 'квалитет', 'вредност'

(3) 'израз физичке и духовне снаге, животности, живости'; семе: 'кретање', 'квалитет'

(4) 'време од рођења до смрти, човек (живо биће) и све оно што га окружује';⁶ семе: 'човек/живо биће', 'друштво, стварност, активност', 'целовитост'

(5) 'животопис, биографија'; семе: 'артефакт'

(6) 'начин, стил живљења, постојања (који се по некој својој особини издваја од уобичајеног)'; семе: 'квалитет'

(7₁) 'реалан свет, стварност'; семе: 'реалност'

(7₂) 'свакодневна примена, пракса'; семе: 'активност'

(8) 'свеукупност факата, појава битних за постојање у кретању, разитку некога или нечега'; семе: 'целовитост'

(9) 'људски организам, тело'; семе: 'тело'

(10) 'постојање, опстанак, трајање' (РМС6);⁷ семе: 'постојање', 'трајање'

У народним говорима и значења:

(11) 'одређени део тела: струк; стомак; мушки полни орган; женске груди'; 'физичка снага, крепкост, здравље'; семе: 'тело', 'орган', 'здравље'

6. Представљена речничка слика лексеме *живот*, у виду система дефиниција, одражава у првом реду научну (биолошку и медицинску), а затим и уобичајену савремену слику истоименог појма, што се препознаје у хијерархиском устројавању и навођењу надређеног, опшег појмовног смисла (1₁) као основног.⁸ Речју

⁵ В. дефиницију за *живот* у РСАНУ. Ради боље прегледности и уштеде у простору, значења наводимо у виду основних апстрахованих смислова; такође издвајамо семе које су релевантне за појмовну структуру концепта живот.

⁶ У РСАНУ се под тачком 4 за лексему *живот* наводи значење „време од рођења до смрти или до извесног тренутка кад се нешто збива, о нечему говори и сл.; век”. Примери наведени после дефиниције показују да се не ради о апстрактном временском трајању, већ о конкретном периоду омеђеном рођењем и смрћу (човека), дакле, о периоду који се односи на човека и (жива бића), који је испуњен различитим догађајима, активностима, предметима и сл.

⁷ Ово значење наводимо према РМС6, будући да није издвојено у РСАНУ.

⁸ Треба рећи да се у РМС6 као прво значење наводи „стање живих бића од рођења до смрти”, што је ближе уобичајеном схватању појма. Научна интерпретација појма се не наводи. Треба, такође, приметити и то да је утицај научне слике на уобичајену језичку слику живота у савременом српском језику веома изражен и да је у великој мери потиснуо утицај неких других у ранијим епохама заступљенијих дискурса, нпр. религијског, што се препознаје у не-навођењу значења 'вечни живот'

живот се на плану научног знања заиста именује прилично апстрактан појам (облик егзистенције својствен живим бићима заснован на кретању), али се на плану савременог наивног тумачења ово значење не потврђује као типично, будући да се живот схвата конкретније, као (2₁) и (4). У наивном сазнању, концептуализација живота се у првом реду заснива на материјалној опозицији према појму смрти, у складу са карактеристиком да оба ова појма представљају апсолутна, међусобно супротстављена стања.⁹

6.1. Народна свест увек тежи поједностављивању, па појмове живот и смрт, о којима има непосредно искуство, користи као језичке и појмовне категорије помоћу којих разумева апстрактније, метафизичке појмове постојања/непостојања. Зато су с позиције свакодневног, уобичајеног знања, суштински важне оне особине и вредности које су резултат индивидуалног сазнања говорника српског језика, надграђене прагматиком речи, јер тек оне доприносе разумевању укупног лексичког значења живота, начина функционисања и употребе у језичким текстовима и односа који се од стране говорника српског језика успоставља према овом појму (исп. Бартмињски 2011: 199). Значења творбених деривата могу да открију неке елементе који су секундарни или изгубљени у актуелној семантици основне речи, а релевантни су с позиције семантичко-деривационе мотивације и укупног (концептуалног) значења. Настојаћемо то да покажемо.

7. Концептуализација значења глагола *живети* у савременом српском језику која се, како показује дефиниција у РСАНУ, заснива на наивној представи о животу као биолошком постојању живог бића од рођења до смрти, открива најважније аспекте живота у језичкој слици овог појма носилаца српског језика. Јасно је да многе од ових карактеристика имају универзални карактер, утемељен на општељудском искуству, али је несумњиво да неке од њих припадају националном искуству српске језичке заједнице и да се могу издвојити као особености српског језика и културе.

у дефиницији, иако се оно сачувало у концептосфери овог појма у виду израза *загробни (будући, вечни, вечити) живот* „(по схватањима разних религија) живот, постојање човекове душе и после његове физичке смрти”.

⁹ У прилог оваквом виђењу, поред сопствене језичке компетенције, иде и број примера наведених уз одговарајућа значења у РСАНУ, као и резултати асоцијативног теста представљени у *Асоцијативном речнику српског језика (АРСЈ)* под одредницом *живот*. Није без значаја чињеница да је за значење дато под 1а у РСАНУ („посебан облик кретања материје настао на одређеној етапи њеног развоја; облик постојања везан за индивидуализовану, високо организовану материју”) потврђено само са два примера, а значење под 2а („биолошко постојање (човека, животиње, растиња), постојање од рођења до смрти (често и у устаљеним говорним обртурама с глаголима: дати, одузети, положити, изгубити и сл.); супр. смрт”) са чак седам (иако је горња граница броја потврда за неко значење у РСАНУ према интерним Упутствима за израду РСАНУ, шест), исто важи за значење наведено под 4 („време од рођења до смрти или до извесног тренутка кад се нешто збива, о нечему говори и сл.; век”), које је такође потврђено са седам примера. У АРСЈ, најфреквентније асоцијације на стимулус *живот* показују да се у свакодневном поимању живот концептуализује као биолошко постојање човека у времену и простору, у периоду од рођења до смрти, с посебним истацањем социјалне и духовне (емоционалне) компоненте: смрт (135), срећа (57), радост (32), леп (30), лепота (26), љубав (24), борба (19), беба (13), човек, дуг, рођење, Сунце (11). Асоцијације које би упићивале на научну, религиозну или филозофску интерпретацију, знатно су ређе, нпр. Сунце (11), пролазност (8), вечност (7), постојање, рај, светлост, трајање (3), бића, биће, Бог, вера, време, живот (2) итд.

7.1. Речничка слика глагола *живети* показује да у наивној представи живота говорника српског језика антропоцентрични принцип долази до пуног изражаја, будући да се живот концептуализује не у виду апстрактне појаве, већ у виду физиолошког постојања човека у времену и простору, са различитим особинама и у вези са свим оним што га окружује. У првом плану је витални, физиолошки аспект (*живети* 'одржавати у себи живот (каквом храном или сл. средствима)'), али не издвојено, већ у вези са свим осталим аспектима са којима чини појмовну целину: егзистенцијални ('бити, постојати, одржавати се, опстајати'), физички и функционални ('пребивати, становати', 'обављати важније послове', 'водити одређени начин живота који се по некој својој особини издваја од уобичајеног'), економски ('издржавати се'), духовни ('посвећивати, усмеравати живот, испуњавати га старањем, бригом (око некога, нечега)'), друштвени и емоционални ('бити у заједници', 'бити у одређеним (добрим или рђавим) односима', 'налазити се у брачној заједници', 'бити у интимним везама', у нар. говорима 'волети се, пазити се'), вредносни и хедонистички ('проводити живот са свешћу о његовој вредности, добро искоришћавати живот, уживати у њему').

8. Разумевање тако апстрактног и сложеног појма, какав је живот, није се могло остварити без повезивања са различитим другим концептима конкретнијег, и према томе, наивној свести ближег садржаја. Зато су у периферним значењима основног појма, као и у речима образованим од корена *жив-*, изражена бројна друга предметна значења, језички и екстралингвистички мотивисана.

8.1. Дериват *живаљ*, који у једном од својих периферних значења (потврђено у старијим изворима) реализује смисао 'састојак, елеменат', показује начин на који је народна свест схватала апстрактан појам живота (исто или слично значење присутно је у још неким словенским језицима у лексемама са кореном *жив-*: рус. *живок* 'атом живота' и 'најкраћи могући период живота'; горњелужичко *živjól* и пољ. *żuwizł* 'елеменат' (Павловић 2004: 110–111), што показује да се „живот замишљао као састављен од елемената у квантитативном смислу, од извјесних 'атома'").

9. У периферним значењима речи *живот* (у народним говорима) одражена је наивна представа по којој се живот локализује у стварне и измишљене органе. Живот се, тако, поима као тело (организам, цело биће), као органи у којима су смештене најважније виталне функције (мушки полни орган, стомак, женске груди), или као садржај унутрашњег човековог бића (*живица* са значењем необ. 'дух, душа'). Оваква језичка слика не само да показује неке елементе семантичког потенцијала ове речи (семе 'тело', 'орган', 'душа'), већ указује на функционалну и аксиолошку димензију појма, истичући физиолошки аспект као најважнији с позиције наивног сазнања: стомак се може довести у везу са животом посредством хране која је покретач и извор живота (присуство семе 'храна' потврђују још неки деривати, о чему ће више речи бити касније), мушки полни орган и женске груди такође су извор живота јер омогућавају настајање и трајање (одржање врсте), душа је оно што чини тело живим (у сазнању носилаца српског језика душа као 'унутрашње, психичко биће човека', како је показала С. Ристић (Ристић и др.

1999: 189–190), има суштински значај, то је најважнији део, суштина човекове личности¹⁰).

9.1. У вези са концептуализацијом живота као духа, душе, треба истаћи да је ово значење знатно шире присутно у савременом српском језику у значењу лексеме *живот*, него што то показује лексикографска дефиниција (у којој оно није чак ни регистровано), или творбено гнездо, у којем постоји само један дериват са значењем 'дух, душа' (*живица*). О томе јасно сведоче лексичко-семантички спојеви типа *духовни живот* (*психички живот*, *унутрашњи живот*, *мисаони живот*, *интелектуални живот*), са значењем 'посебан облик човековог унутрашњег живота, који се односи на разум или осећања, мисаону, интелектуалну, душевну активност'.¹¹

9.2. Лексеме *живац* и *живо*¹² такође чувају представу о суштинској улози живота, у виду схватања да представља срж и заузима средишњи, централни положај (попут живаца, нерава који представљају најосетљивије органе смештене унутар људског одн. животињског организма с улогом координације и регулације свих животних функција). О овоме сведоче примери секундарних реализација речи *живац* у свакодневном говору: „оно што је битно, суштина, срж, покретачка снага”, „средиште, центар”, а у народним говорима и зачења: „живо месо, мишић, мишићна тетива, крвни суд, дамар”, „кошчати део (или његово спољно ткиво) у рогу шупљорогих преживара, испод рожне навлаке”, „срж у дршци птичјег пера”.

9.3. Сема 'храна' није сачувана у савременом значењу лексеме *живот*, али је присутна у бројним творбеним дериватима, као израз конкретизације физиолошког аспекта. У примерима *живеж* „животне намирнице, храна”; *живиндробоња* „покр. врста качамака”; *жив* „покр. економски јак, имућан”; *живолазан* „покр. који је доброг имовног стања, имућан”; *живостан имовином* „покр. имућан, богат”; *живнути* „побољшати имовно стање”, реализовано је значење 'животне намирнице, храна' или 'имовина, богатство', тј. све оно што је потребно за одржавање и трајање живота. Као израз човекових материјалних потреба у исту групу могу се сврстати и примери са значењем 'домаће животиње (обично које се користе за рад)' (исп. Павловић 2004: 113): *жив* „(у именичкој служби) домаће животиње уопште; стока, благо; крупна стока (обично теглећа и товарна)”; *живина* „пернате домаће животиње” и „четвороножне домаће животиње, марва”, *мала живина* „ситна стока (козе и овце)”; *прихватна живина* „четвороножне домаће животиње од споредног значаја”; *живинче*; *живеж* „живина”.

¹⁰ С. Ристић је у више радова писала о концептуализацији значења речи *дух* и *душа* у савременом српском језику (в. у Ристић и др. 1999). Према њеном истраживању, носиоци српског језика имају следеће представе о души: „душа је посебна функционална целина у односу на тело [...]; душа је део човека, орган у коме су лоциране све најважније психичке функције [...]; душа је фиксирани или покретни део лоциран у дубини, у средишњем делу човека [...]; душа је најосетљивији део човека [...]; душа је најважнији део, суштина човекове личности” (Ристић и др. 1999: 189–190).

¹¹ В. у РСАНУ *духован* (1в) и посебно примере после дефиниције, као и примере наведене код придева *психички*, *унутрашњи*, *мисаон*, *интелектуални*.

¹² Придев *жив* у облику сред. рода у именичкој служби са значењем 'живац' у народним говорима.

10. За разумевање начина концептуализације значења лексеме *живот* у језичком сазнању говорника српског језика, од посебног су значаја секундарне семантичке реализације придева *жив* мотивисане семом кетања из основног појмовног садржаја. Осим што потврђују присуство поменутог особине, јављају се у функцији когнитивних јединица повезивања апстрактних садржаја са конкретним реалијама и показују како се апстрактна особина кетања из основног смисла даље прецизира и модификује: *жив* – 'активан, покретљив' *живи вулкан*, *живи песак*; 'који није зарастао, још активан, незалечен' *жива рана*; 'који још гори, неугашен' *живи пламен*, *жива жеравица*; 'који стално тече' *жива вода*; 'живахан, немиран' *жив дечак*, *живе очи*; 'пун кетања, динамичан, прометан' *Живљим корацама отиде у манастир*, *Градови са живим улицама*; 'изразито активан, интензиван, жустар, гласан' *жива дебата*, *живо занимање (за нешто)*; 'животворан, покретачки' *Тома Вучић Перишић [је] био она жива сила, која је извршила преврат* (РСАНУ).

10.1. Није тешко уочити да значење кетања има дистинктивну улогу као особина по којој се жива материја разликује од неживе, а живот од уопштеног постојања. Једно од секундарних значења гл. *живети* потврђује овакво виђење „показивати, одавати одговарајуће знаке живота, кретати се, мицати се (о деловима живих организама)” (РСАНУ), као и гл. *живљати* „покр. показивати знаке живота, бити у покрету”. Да особина кетања има централно место у концептуализацији живота показује такође лексика из семантичког поља кетања коју користимо када говоримо о животу, у виду појмовних метафора: *живот пролази*, *тече* (живот је течна материја у покрету), *живот је кренуо*, *живот иде*, *живот је стао* (живот је путовање).¹³

11. Можемо навести и низ других примера, творбених деривата корена *жив-*, који на непосредан или посредан начин реализују значење 'кретање, активност', углавном у народним говорима: *жива* „жар, жеравица”; *живахан*; *живаран*; *живаст*; *живљахан*; *живахно*; *живахност*; *живахнути*; *живосно*; *живост* (*живкост*) „брзина реаговања, динамичност; снага, интензивност (о духовним појавама)”, „активност, енергија, полет”, „брзина, хитрина, покретљивост”, „врева, ускомешаност, ужурбаност, кетање”, „живахност, чилост, веселост; ведрина, озареност”; *животан*; *живоћа*; *живуљаст*; *преживахан*; *живац* „(често са додатком који значи напрезање) стање узнемирености, узбуђености” и „(често са додатком који значи слабост и сл.) склоност узбуђивању, плашењу, преосетљивост, раздражљивост”; *живчан* „који је стално у покрету, покретљив, жив, динамичан”; *живица* „(често као апозиција уз реч „вода“) жива вода”; *живкати* „помало се опорављати, поправљати се (здравствено, имовно и сл.), лагано напредовати”; *живнути* „постати живахан, ведар, расположен, разговоран”, „добити полета, снаге, постати активнији; испунити се живошћу, акцијом, покретом”; *живо* прил. „(као одредба стања, изгледа субјекта) кад се указује на живост, вреву, шаренило, акцију”, „ревносно, агилно, активно”, „са заносом, полетно, темпераментно, одушевљено”, „брзо, хитро, журно, нагло”; *живолазан*; *живолазно*; *живолазност*;

¹³ Примери појмовних метафора су преузети из необјављеног мастер-рада Ј. Јанковић о концептуализацији појмова живот и смрт у српском језику, посматрано из угла когнитивне семантике.

живољаст; *живоок*; *живуља* „покр. жива вода, извор”; *живуљав* „који се хитро покреће, који живо поиграва, трепери”; *заживети* „почети бујати (после зимског застоја), потерати пупољке, изданке”.

11.1. Свим наведеним примерима заједничко је да означавају динамично, брзо кретање, сталну активност и конотирају позитивна својства полета и напретка. Како показују примери, сема 'присуство кретања', која се у основном смислу односи на физички аспект (кретање, активност, брзина), у језичкој слици живота говорника српског језика се трансформише у првацу значења која се односе на психолошки аспект унутрашње карактеризације човекове личности.

12. Префиксирани деривати с префиксом *не-* (за означавање негације) и *без-* (за значавање одсутности или изузимања) потврђују присуство поменутих особина које се односе на психолошки аспект у значењу лексеме *живот* (*беживотан* „у коме нема живота, живахности”, *беживотно* „трома”; *беживотност* „безизразност, укоченост, сувопарност”, *нежив* „у коме нема динамичности, спор, тром”; *неживот* „одсуство, непостојање животности, динамичности, беживотност”). Што је важније, откривају особину која није дата у лексикографској дефиницији живота, нити је садржана у дефиницијама претходно анализираних творбених деривата. Реч је о особини 'променљивости' која има веома важно место у концептуализацији значења ове лексеме (*нежив* „који се не мења, непроменљив, статичан, устаљен”), јер се у језичкој слици живот представља кроз кретање, одвијање, у виду сталних промена и активности, што се на когнитивном плану конотира као напредак, увећавање, интензивирање.

12.1. Префиксирани облици гл. *живети* одражавају начин концептуализације живота у виду процеса који се одвија кроз фазе: *заживети*, *поживети* 'почети живети', *доживети* „доспети до краја живота”, *одживети* „завршити, окончати живот, престати живети”. Глаголи *поживети*, *преживети*, *проживети* 'провести живот' сведоче о концептуализацији живота као временски ограниченог периода који, с позиције наивног схватања, има уобичајену, нормалну дужину трајања (просечан људски век). Примери у језику (*надживети*, *преживати*) показују да се ова граница може нарушити, у смислу прекорачавања или неиспуњавања, што се у наивном поимању доживљава као одступање од норме, а у земи је са народним веровањем да сувише дуг живот или прерано окончан живот представљају својеврстан експрес који је у домену „нечистог”, демонског. Ово у језику потврђују примери лексема *дугожив*, *дугоживац* „покр. онај који дуго живи”, а посебно је илустративан пример наведен после дефиниције за им. *дугоживац*: *Људи су првотњи држали за велики назадак и за велики грџех, који би пуно живили. Викали би дугоживцим, да им се запекла душа у косте (!), па се и они на овом свијету опекли и закаменили.*¹⁴

12.2. Глаголи изведени суфиксацијом од гл. *живети* (и њихови деривати) откривају неке аспекте ванјезичке стварности који утичу на формирање погледа на свет српског народа. Већина ових глагола (реализованих у стандардном језику или у народним говорима) има негативну конотацију сиромашног и тешког жи-

¹⁴ Уп. и *природна смрт*, *умрети својом смрћу*, *нагла* (*напрасна*, *насилна*, *прека*, *силовита*) *смрт*; *запекла се душа у некоме* (у *костима*).

вота: *животарити, живуцкати, живарити, живаркати, живејати, живкерити, живкати, живукарити, проживарити, проживотарити*. Још су бројнији глаголи синонимног значења од других творбених основа у којима се основна сема 'живети' варира према параметрима начина и квалитета: *живинчити, вегетирати, деверати, дурати, крпарити, кубурити, ластовати, левентовати, лолати се, лоћати се, мравовати, паразитирати, петљати, самовати, сиротовати, слепарити, таворити, тетаурати, траљати, чемерати* и др.¹⁵ Малобројни су глаголи са позитивном конотацијом: *уживати* 'живети задовољно, безбрижно', *добровати* 'живети у добру, благодању', *рајевати, луксузирати се, раскоштити се, слоговати*, па се чак и они (неки од њих: *луксузирати се, раскоштити се*), иако у основи носе позитивну аксиолошку црту, употребљавају и као средства за исказивање негативне оцене, у виду неодобравања са становишта заједнице, што одражава наивно схватање по коме све што је прекомерно, у било ком погледу, не може бити позитивно. И овде се, дакле, потврђује раније истакнуто правило, заједничко многим језицима, о бројчаном превладавању лексике са непожељним значењем у односу на позитивно конотирану лексику, те прихватање позитивних особина за норму (исп. Ружић 2008: 314), па се у складу са тим негативна страна живота односи као маркирани члан опозиције према позитивној, која се доживљава као образац.¹⁶ Нема, међутим, сумње да су на овакву слику утицали и фактори ванјезичке природе – (тешки, лоши) услови живота српског народа, о чему најбоље сведоче бројна лексичка образовања у народним говорима.

13. Придев *жив* у својим периферним значењима чува још нека значења важна за разумевање концепта живот у наивном сазнању носилаца српског језика. То су значења 'пресан, сиров' и 'целовит' (о храни) („непечен, некуван, недопечен, недокуван”, „неиситњен, несажвакан; несварен” *жив залогај, жива храна, живо зрно*) и блиско значење 'целовит', 'природан', 'неоштећен' („који се још налази у првобитном, природном стању (непрокрчен, необрађиван, неугажен и сл.)” *жива шума, жива слама*; „чист, непатворен” *живо сребро, живи мрамор*). Ова значења потврђена су и у руском језику (исп. Павловић 2004: 115–120), разлика можда постоји само у степену заступљености. Очигледно је да се ради о веома старој представи по којој се живот схвата као нешто целовито, природно, ненарушено, непоковарено деловањем човека (на шта је указала Т. Павловић, а што је у виду апстрактне семе 'целовитост' регистровано у значењу лексеме *живот* у РСАНУ: „свеукупност факата, појава битних за постојање у кретању, развоју некога или нечега”; уп. и значење придева *мртав* 'који није природан, вештачки'). У српском језику постоје бројни примери мотивисани овим значењем, посведочени у старијим изворима или покрајинским говорима: *живаљ* „елементарна сила, стихија и природни амбијент, животна средина”; *живац* „ивица, руб (тканине, једра итд.)”;

¹⁵ Примери су узети из необјављене докторске дисертације И. Лазић-Коњик *Глаголи са егзистенцијалним значењем у српском језику*.

¹⁶ Истраживања су показала да је негативна оцена чешћа у семантичкој структури српских експресивних глагола у савременом језику, него позитивна (Ристић 2004: 131), односно да се унутар групе лексема повезаних неком парадигматском везом јавља више чланова са негативном конотацијом него са позитивном (Драгићевић 2010: 115, в. и стр. 115–123), што је одлика и већине других језика.

живина „фиг. нижи, неразвијени део човекове природе, инстинкти“; *живица* „земља која дуго није обрађивана; ледина, рудина“, „природни слој земље испод оранице који је постао без утицаја човека, здравица“, „празан простор, белина са стране на писаним или штампаним листовима, маргина“.

14. На крају ћемо се кратко осврнути на аксиологију живота, с обзиром на семантичко-деривациони потенцијал.¹⁷ За говорнике српског језика, сама реч *живот* представља вредност и то вредност највишег ранга (в. значење (2₂) за лексему *живот*). Творбени деривати такође врло јасно разоткривају основну аксиолошку димензију лексеме *живот* као „чисто вреднујуће“ тј. „примарно вреднујуће“¹⁸ у позитивном смислу, засноване на опозицији према појму смрти као антивредности. Без обзира на бројна морфолошка и лексичка образовања којима се именује негативна страна живота, живот се у наивној свести српског народа (и не само српског) схвата као оно највредније, најдрагоценије што човек има и сходно томе повезује са бројним другим позитивним принципима и аспектима (бујањем, напредовањем, благостањем итд). Јасно је да би се спуштањем на појединачни ниво анализе и конкретне особине могле уочити и другачије, амбивалентне оцене, што је иначе одлика разликовања глобалног и аспектског вредновања (исп. Бартмињски 2011:85–86).

Закључак. Семантичка анализа творбених деривата деривационог гнезда *живот* открила је читав низ особина (значења) карактеристичних за начин концептуализације овог појма у свакодневном, уобичајеном сазнању говорника српског језика, у виду кохерентне слике, и показала улогу творбених деривата у преузимању и откривању скривених конотација лексичког значења у правцу семантичког проширивања у односу на (традиционалну) речничку дефиницију. Навешћемо за крај оне најважније: живот – биолошко постојање, живот – трајање, живот – брзо кретање, живот – човек, живот – активност, живот – целовитост, живот – вредност, живот – квалитет¹⁹ (или, другачије написано, живот се у језичком сазнању говорника српског језика концептуализује као биолошко постојање које има одређену дужину трајања (од рођења до смрти), у виду стања или процеса кроз сталне промене које се дешавају субјекту, у виду целине која укључује више разнородних елемената, активности и дешавања, са суштинским значајем за човека).

¹⁷ О вредностима у концептуализацији речи *живот* и *смрт* говорника српског језика детаљније смо говорили у раду прочитаном на научном скупу у Нишу, *Језик, књижевност, вредности* (резиме је објављен у истоименој Књизи резимеа, стр. 53–54; рад је предат за Зборник радова са поменутог скупа).

¹⁸ Термине *чисто вреднујући* и *примарно вреднојући* употребљавамо у значењу које им даје Пузињина (према Бартмињски 2011: 79).

¹⁹ Исп. Ипанова (2005).

ЛИТЕРАТУРА

- APCJ: Пипер, П., Р. Драгићевић, М. Стефановић. *Асоцијативни речник српскога језика*. Београд: Београдска књига, Службени лист СЦГ, Филолошки факултет, 2005.
- Бартмињски, Ј. (2011). *Језик – слика – свет*. Београд: SlovoSlavia.
- Вендина, Т.И. (1998). *Етнолингвистика, аксиологија и словообразование. У: Слово и култура*. Памяти Н.И. Толстого. Том 1. М.: Изд-во Индрик. 39–48.
- Джиан Пинг, Л., Е.В. Чернцова (2010). Концепты *Жизнь* и *Смерть* в русском языке. *Вісник Харківського національного університету № 910 Серія: Філологія. Вип. 60. Частина I*: 114–119. Доступно на http://www-philology.univer.kharkov.ua/nauka/e_books/visn_potebnia_2010_1.pdf <6. 6. 2012.>
- Драгићевић, Р. (2010). *Вербалне асоцијације кроз српски језик и културу*. Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
- Ипанова, О.А. (2005). *Жизнь. У: Антологија концептов*. Том 2. Ред. В.И. Карасик, И.А. Стернин. Волгоград: Парадигма. (у електронском облику, без пагинације).
- Јовановић, Ј. Концептуализација појмова живот и смрт у српском језику. Не-објављен мастер-рад.
- Лазић-Коњик, И. Глаголи са егзистенцијалним значењем у српском језику. Не-објављена докторска дисертација.
- Лазић-Коњик, И., Ј. Милошевић. Вредности у концептуализацији речи живот и смрт говорника српског језика. Предато за Зборник радова са научног скупа Језик, књижевност, вредности, одржаног у Нишу 27–28. априла 2012. год.
- Лоскутова, Т.Н. (2009). Концепты «жизнь – смерть», вербализованные лексемами и фразеологическими единицами русского языка, в лингвокультурологическом аспекте. Автореферат диссертации. Челябинск.
- Павловић, Т. (2004). „Живот” и „смрт” у језику и култури (на руском и српском материјалу). Београд: Чикоја штампа.
- Пименов, Е.А., М.В. Пименова (2007). Объективация концепта *ЖИЗНЬ* в русской языковой картине мира. У: *Vita in lingua: К юбилею профессора С.Г. Воркачева*. Ред. В.И. Карасик. Краснодар: Атриум. 144–160.
- Ристић, С., М. Радић-Дуговић (1999). *Реч. Смисао. Сазнање*. Београд: Филолошки факултет.
- Ристић, С. (2004). *Експресивна лексика у српском језику*. Београд: Институт за српски језик САНУ.
- РМС6: *Речник српскохрватскога књижевног језика*, I–III. Нови Сад – Загреб: МС – МХ, 1967–1969. IV–VI, Нови Сад: МС, 1969–1976.
- РСАНУ: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, I–XVIII. Београд: САНУ, 1959–2010.
- Ружић, В. (2008). Тематско-семантичко поље: однос човека према раду (радан, вредан / нерадан, лењ). У: *Семантичка проучавања српског језика*. Ур. М. Радовановић и П. Пипер. Београд: САНУ. 301–317.

- СДР2: *Семантичко-деривациони речник*. Св. 2. Ред. Д. Гортан-Премк, В. Васић, Р. Драгићевић. Нови Сад: Филозофски факултет, 2006.
- Талицкая, А.А. (2011). Концепты «жизнь» и «смерть» в лирике Н.А. Заболоцкого. Автореферат диссертации. Ярославль.

Ивана В. Лазић-Коњик

СЕМАНТИЧЕСКИЙ И СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ СЛОВ
В ВЫЯВЛЕНИИ ЛЕКСИЧЕСКИХ И КУЛЬТУРНЫХ КОННОТАЦИЙ
(на примере концепта *жизнь*)

Резюме

В настоящей статье представлены некоторые лексические и культуральные коннотации слова-концепта *жизнь* (живот) в языковом сознании носителей сербского языка, на основе анализа слов входящих в соответствующую словообразовательную парадигму. Выделены следующие основные характеристики (значения): *жизнь* – биологическое существование, *жизнь* – длительность, *жизнь* – (быстро) движение, *жизнь* – человек, *жизнь* – деятельность, *жизнь* – целостность, *жизнь* – ценность, *жизнь* – качество.